FRANJEVAČKA CRKVA SV. ANTUNA



OSIJEK - TVRĐA

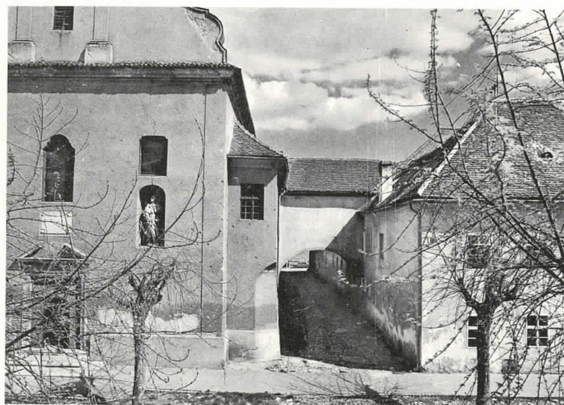
24269

FRANJEVCI U OSIJEKU

»Nedovoljno zajamčena tradicija želi dokazati da je u Osijeku još u predtursko vrijeme postojao franjevački samostan. Za vrijeme Turaka franjevci su imali kuću u selu Antinu. Kada je nakon poraza Turaka pod Bečom 1683. i pobjede kršćanske vojske kod Haršanja 1687. oslobođena Slavonija, a tako i Osijek, odmah su se *franjevci nastanili* u Osijeku ali su im Turci opustošili, za jednog prodora u grad, njihovo prebivalište.«

»Prvi franjevac u Osijeku, o. Šimun iz Bača, nastanio se uz jednu od turskih džamija nakon konačnog oslobođenja Osijeka 26. rujna 1687. Osječki su franjevci 1699. počeli graditi samostan i dovršili su ga 1719. Premda je 1731. samostan podignut na jedan kat, ipak je bilo premalo prostora. Sagrađeno je stoga 1733. još jedno novo krilo zgrade, a u razdoblju od 1757-1767.

Svodovi koji su nekada povezivali stari i novi samostan, kao samostan i crkvu



podignut je novi, prostraniji samostan. Josip II oduzeo je 1786. u vojne svrhe franjevcima samostan i dopustio im da se presele u tadašnji samostan isusovaca. U njemu su braća ostala sve do 1938, kad im je tadašnje ministarstvo obrane ustupilo vojne prostorije neposredno uz samu crkvu u zamjenu za dotadašnje prostorije. Crkva je uspješno obnovljena 1917.

»Kao što je Osijek bio kulturni centar Slavonije, tako je osječki samostan bio obrazovno i odgojno središte hrvatskog dijela Provincije Bosne Srebrne do 1757, a kasnije Provincije sv. Ivana Kapistrana. Već se 1708. spominje u samostanu *filozofska škola*, a od 1724. i *teološka*, koja je 1735. proglašena generalnim učilištem I razreda, tj. dobila je na crkveno-pravnom području stupanj teološkog fakulteta. Premda ne možemo tvrditi da je stalno postojala u Osijeku filozofska škola, teološka je neprestano djelovala sve dok je nije 1783. dokinuo Josip II. Pod upravom osječke teologije radila je u samostanu od 1732. do 1774. i *prva tiskara* u Slavoniji.«

»*Gimnaziju* su u Osijeku otvorili isusovci, a 1779. preuzeli su je franjevci. Oni su je vodili do 1885, a i kasnije — još u našem stoljeću — na njoj su povremeno djelovali kao profesori, a redovito kao katehete.« *(Iz »Šematizma Hrv. franjev. provincije sv. Ćirila i Metoda, Zagreb 1969, 76-78).*

Franjevačka crkva u Osijeku

Natpis nad portalom

MDCCIX
TEMPORE IMPERII IOSEPHI I.
PRIMUS BENEDICTUS LAPIS

MDCCXXXII
TEMPORE IMPERII CAROLI VI
CONSECRATA

Franjevci ubrzo nakon svojeg dolaska u Osijek naumiše graditi crkvu. Već 1690. podigli su uz džamiju Sulejman-kana malu *drvenu kapelicu*. Kako je s vremenom ova postala malena da



Franjevačka crkva

primi sve koji su u nju dolazili, odlučili su sagraditi novu crkvu. 9. svibnja 1709. đakovački biskup Đuro Patačić blagoslovio je kamen temeljac, a 13. srpnja 1732. je Sigismund Bereg, sufragan ostrogonskog nadbiskupa, *posvetio novu crkvu.* 1752. provedene su *veće izmjene u crkvi.* Franjevci su, naime, povezali stari i novi samostan »svodovima«, a izgradili su kraj crkve hodnik koji je vodio iz novog samostana na crkveni kor. I u samoj je crkvi došlo do promjena. Glavni je oltar nešto odmaknut od zida i na nj je postavljen čudotvorni kip Marije Judske. Propovijedaonica je premještena na drugu stranu, kako bi se s hodnika kraj crkve, moglo na nju doći. Pokrajnji oltar, na kojem je bio čudotvorni kip, posvećen je sv. Josipu. Bilo je još nekih promjena u crkvi, dok nije dobila današnji izgled.

Štovanje sv. Antuna

U franjevačkoj crkvi u Osijeku posebno se štuje sv. Antun Padovanski.

U maloj drvenoj crkvici, koju su franjevci izgradili ubrzo iza svojeg dolaska u Osijek, posebno se štovao sv. Antun. U molbi, koju franjevci 1697. upraviše na cara i kojom zatražiše prostor oko te crkvice da uzmognu sagraditi ve-



Oltar sv. Antuna

ću crkvu, tuže mu se, »da im je crkvica tako malena, te ne može primiti štovaoce sv. Antuna kada dođu da se njemu poklone. U novoj crkvi je izgrađen pokrajnji oltar sv. Antuna, a dar je španjolskog »feldmaršala Antuna grofa Al Gaudente«. Štovanje se sv. Antuna u novoj crkvi još povećalo. I u naše se vrijeme štovatelji sv. Antuna okupljaju svakog utorka ujutro i navečer na molitvu svecu i sv. misu, a posebno na pobožnost 13 utoraka u kojoj je štovatelja sve više što se bliži blagdan sveca. Na sam blagdan izmijeni se nekoliko desetaka tisuća štovatelja sv. Antuna, ne samo iz Osijeka, nego i iz okolice. Već oko 3 sata crkva je puna, a ne prazni se do 21 sat.

Štovanje je sv. Antuna i danas veliko kao u prošlim stoljećima.

GOSPA OSJEČKA

Malo je poznato i samim Osječanima da se u franjevačkoj crkvi u Tvrđi i danas nalazi *ču-*

dotvorni kip Majke Božje Judske kojem je grnuo svijet na hodočašće gotovo iz cijele Slavonije.

1703. izbila je Rakocijeva buna. Franjevci, čuvari svetišta u Judu, u strahu da se što ne dogodi čudotvornom kipu, pošalju ga po šikloškom kastelanu Henriku Benna osječkim franjevcima u Tvrđu na čuvanje, a Ovi izložiše kip u svojoj staroj crkvici. Štovanje se Majke Božje brzo proširilo u Osijeku i cijeloj Slavoniji. Nakon bune judski franjevci zatraže čudotvorni kip natrag. Vraćanju kipa se usprotivila tadašnja uprava grada, kao i puk grada Osijeka, koji ju je štovao kao svoju »Gospu Osječku« (Materesse-Kiensio). Odobrenjem cara i rimske kurije, kojima se obratiše osječki franjevci, kip je Majke Božje Judske ostao do danas u franjevačkoj crkvi u Osijeku.

Zbog stalnog porasta hodočasnika izgradiše franjevci novu crkvu. Jedno je vrijeme u novoj crkvi čudotvorni kip bio na pokrajnjem oltaru, a od 1752. prenesoše ga na glavni, gdje je i danas.

Gospa Osječka (judska)



Štovanje je Majke Božje u Osijeku neprestano raslo, pa je papa Klement XIV. 28. siječnja 1772. *podijelio potpuni oprost* vjernicima koji su na »*Blagovijest*« posjetili ovu crkvu.

Reforme Josipa II. pogodile su proštenište Majke Božje u Osijeku. On je, naime, zabranio procesije i oplijenio prošteništa, pa i osječko. Od tog su vremena jenjavala hodočašća.

Bilo je pokušaja da se obnovi štovanje Gospe Osječke. Od 1967. po želji đakovačkog biskupa Stjepana Bäuerleina *osječke župe uoči Bezgrešnog Začeća BDM hodočaste Gospi Osječkoj kroz* devet dana, svako veče druga župa.

Čašćenje Lurdske Gospe

Štovanje Lurdske Gospe brzo se proširilo po cijelom svijetu, pa i u našim krajevima. Osječki su franjevci u svojoj crkvi izgradili kapelicu Gospi Lurdskoj s lijeve strane ulaza u crkvu. Prošle je godine izgrađena nova spilja. Obavlja se svake godine devetnica s procesijom Gospi Lurdskoj na njezin blagdan. I tom se zgodom okupi velik broj vjernika.



Maria Celensis



Glavni oltar

IZDAJE: Franjevački samostan, Trg. V. Lisinskog 3, Osijek
Odgovara: o. Andrija Matić
Fotografije: Dragutin Antinac
Tisak: Tiskarsko-izdavački zavod »ZRINSKI« Čakovec